ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՄԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔՍԱՆԵՒԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԶՄԻՒՌՆԻԱ ՇԱԲԱԹ 27 ՄԱՅԻՍ 1867 — ԹԻՒ 806

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ, 27 ՄԱՅԻՍ

Ա. երես, Լ. ոնտոնի դաշնագրութիւնը Լ. իւքսէնպուրգի խնդիրը կարգադրելով՝ խաղաղութիւնը հաստատեց Եւրոպայի մէջ. հետևաբար Փարիզի տիեզերական Ըրուէստահանդէսը յաղթանակաւ կը յառաջադիմէ, ուր կայսերք և թագաւորք աշխարհիս ամէն կողմէն կը փութան այցելութեան երթալու, անկեղծ սիրոյ և հաստատուն բարեկամութեան ապացոյցներ տալով օգոստա. վեհապետին Գաղղիոյ։

Բայց դժբաղդաբար այս խաղաղութիւնը ամենուր հիմանց վերայ հաստատեալ չըլլալով, ոչ Բրուսիոյ ժողովուրդը և ոչ Գաղղիոյ ժողովուրդը կրցաւ զոհ ընել։ Գերմանիոյ օրագիրները դառն տխրութեամբ կը խօսին այս կարգադրութեան վրայօք, որով Լ. իւքսէնպուրգի՝ զոր գերմանական երկիր մը ն է կըսեն, թող կըտրուի 'ի մեծ անպատուութիւն Բրուսիոյ տէրութեան։ Իսկ Գաղղիոյ մէջ հասարակաց զղացումը մեծապէս վիրաւորեցաւ և ամենքն ալ կըսեն թէ Լ. իւքսէնպուրգի խնդրոյն այս օրինակ կարգադրութիւնը նուաստութիւն մի եղաւ Գաղղիոյ։ Օրէնսդիր ժողովոյն մէջ այս գործոյն լմընալուն պաշտօնական յայտարարութիւնը մեծ ցրտութեամբ և կատարեալ լռութեամբ ընդունուեցաւ. թէպէտև քանի մը երեսփոխանք ուզեցին իրենց զոհունակութիւնը յայտնել՝ կառավարութեանը, սակայն խիստ մեծագոյն մասը անմիջապէս անոնց բերանը գոցեցին։

Վերջապէս թէպէտև առայժմ խաղաղութիւնը կըտիրէ Եւրոպայի մէջ, սակայն սպառազինեալ խաղաղութիւն մըն է, որ յամրաքայլ պատերազմ ըսել է. այսինքն խաղաղութեան դիմակին ներքև պատերազմ մի. զոր Կաղէի գը Ֆրանս օրագիրը հետևեալ կերպիւ կը դատապարտէ։

"Սպառազինեալ խաղաղութիւնը՝ քաղաքային ամէն դրութիւններէն (սիսթէմ) աւելի դարշելին է. վասնզի ամէն տեսակ ներքին նեղութեանց պատճառ կըլլայ, իսկ անոր արտաքին արդիւնքն է ամէն կերպ կասկածներ և անվստահութիւններ, որոնք պատերազմն կամ պատերազմին մշանջենաւոր սպասնալիքէն կը ծագին"։

Յիշեալ օրագիրը իւր ընթերցողներուն ուղղութիւնը հետևեալ հաշիւով կապացուցանէ.

"Ներկայ տարւոյս առջի երեք ամսուան մէջ վաճառաբերութիւնը (էնբորթասիօն) 'ի Գաղղիա՝ 914 միլիոնի հասաւ և վաճառահանութիւնը (էքսբորթասիօն) 852 միլիոնի. ըսելէ որ մուտքը ելքէն 62 միլիոն աւելի է. իսկ անցեալ տարուան առջի երեք ամսուան մէջ վաճառաբերութիւնը 843 միլիոնի հասած էր, և վաճառահանութիւնը 1026 միլիոնի. ուստի 1866 Մարտի վերջը 62 միլիոն ֆրանք առնելիք ունէինք օտար երկիրներէն. իսկ այս տարի Մարտի վերջը 183 միլիոն տալիք ունինք"։

Փարիզի Տէպա օրագիրն ալ կը յորդորէ Գաղղիոյ պատերազմի վարչութիւնը, որ միշտ արթուն ըլլայ և գործունէութեամբ շարունակէ իւր զինուորական պատրաստութիւնները. Գաղղիոյ արևելեան և հիւսիսային սահմանագլխոց բերդերը բաւականապէս ամրացեալ չեն և այնպիսի տեղեր կան՝ որոնք կրնան դիւրութեամբ առնուիլ թէև մեծ հսկութիւն եղած ըլլայ, կըսէ, մեր կողմէն։

Այս ամէն տեղեկութիւններէն կըտեսնուի թէ Եւրոպան մեծ վստահութիւն չունի այժմեան խաղաղութեան տևողութեանը վերայ և զինուորական պատրաստութիւնները կը շարունակուին ամէն տեղ։

Հելլենացւոց թագաւորը Փարիզ, Լ. ոնտոն, Պերլին և անկէց Բէդերզպուրգ գնաց և այս ամէն մեծ տէրութիւններէն բազում յարգանք ընդունուեցաւ։ Գէորգ Առաջին թագաւորը Բէդերզպուրգի մէջ փառաւոր հանդիսիւ նշանուեցաւ բարձրապատիւ Օլգա Մեծ-Դքսուհւոյն հետ, որ Կոստանդիանոս Մեծ Դքսին աղջիկն է։ Օգոստափառ Ալէքսանդր կայսրը այս բարեպատեհ առթիւ հաճեցաւ պատուել Հելլենացւոց թագաւորը՝ հրամանատար անուանելով զնա կայսերական պահպան զօրաց առաջին գնդին։ Բրուսիոյ թագաւորն ալ Իւ Աբծուոյ կարգին մեծ խաչը շնորհեց անոր՝ Պերլին դտնուած ժամանակը։

Կըհաստատեն թէ Գէորգ թագաւորը Բէդերզպուրգէն ընդարձակ յիշատակագիր մը յուղարկեր է Գաղղիոյ և Ռուսիոյ կառավարութեանց 'ի մասին Արևելեան խնդրոյն։

Յայտնի է թէ ժամանակէ մը 'ի վեր կըզրուցուի թէ Ռուսաց օգոստափառ կայսրը միաք ունի 1856ին Փարիզի մէջ եղած դաշնագրութիւնը վերաքննել տալ։ Այժմ Բէդերզպուրգէն կըզրեն թէ արտաքին գործոց պաշտօնեայ Կորթչաքօֆ իշխանը սկսեր է բանախօսութիւններ ընել Եւրոպիոյ կառավարութեանց հետ այս գործոյն նկատմամբ. Ընդհանուր քաղաքականութեան գտնուած այժմեան վիճակին նայելով, կըկարծուի թէ Ռուսիան մեծ դժուարութեանց պիտի չհանդիպի իւր խնդիրը յաջողութեամբ յառաջ տանելու համար։

Մեծին Բրիտանիոյ կառավարութիւնք մարդասիրական մեծ գործոյ մը վերայ կաշխատի. որուն յաջողութիւնը որչափ որ ամենայանկալի է, նոյնչափ ալ ամենադժուար և անդործադրելի կերևի։ Այս մարդասիրական գործը՝ ընդհանուր զէնընկեցութիւնն (տէղարմըման) է, զոր արտաքին գործոց պաշտօնեայ լորտ Սթանլէյ մեծ փութով կը ջանայ 'ի գործ դնել տալ՝ այսինքն համաձայնութիւն և ապահովութիւն մի հաստատելով Եւրոպիոյ տէրութեանց մէջ համողել զանոնք՝ որ յանձնառու ըլլան իրենց զինուորական գնդերը արձակելու, և միայն այնչափ զօրք ունենան, որչափ որ իւրաքանչիւր տէրութեան ժողովրդոց ապահովութեանը և հասարակաց բարեկարգութեան ու անդորրութեան պահպանութեանը համար հարկաւոր է։

Թէպէտև լրագրիրք ոմանք կըսեն թէ Ընդհանուր կառավարութեան այս առաջարկութեանը շատ տէրութիւններ՝ որոց մէջն է և Ռուսիան, հաճութիւն տուած են, այսու ամենայնիւ կենցաղագէտ անձանց մեծագոյն մասին անդսրծադրելի կերևի այս բանը։

Ի՞նչ կարժէ խաղաղութեան հաստատուն մնալը։ Լ. ոնտոնի մէջ ստորագրուած դաշնագրութիւնը ի՞նչ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Գերապատիւ Իսահակ սրբազան արքեպիսկոպոսի եւ արժանապատիւ Տիմոթէոս վարդապետի ուղեւորութիւնն դէպ 'ի Հապէշստան։

Մեր ընթերցողաց շատերուն յայտնի է, որ ասկէ իրր երկու տարի յառաջ Հապէշից Թէոդորոս կայսրը Անգղիոյ թագուհւոյն հիւպատոսն հանդերձ իւր ընկերներովն բանտարկած է խիստ պահպանութեան մի ներքև ուրտեղ կը գտնուին մինչև ցայսօր։ Սոյն բանտարկութեան պատճառ իւր մէկ խնդրոյն վերհիսաւ թագուհւոյն կողմէն մերժումն է։ Երկու տարուան միջոցին մէջ Անգղիոյ դահլիճը զանոնք ազատելու համար ինչ միջոցներ որ բանեցուց, ամենևին չընդունուեցան Եթովպիոյ կառավարութենէն։ Սոյն պատճառաւ բանտարկուած է, կըսուի, նաև Մասան հնդկաստանցի հայկազուն պաշտօնատարը, որ Անգղիոյ տէրութեան կողմէն եկած էր Թէոդորոսի քով միջնորդ ըլլալու, Մինչև անգամ Եթովպական եկեղեցւոյն առաջնորդը, որ Խպտի է ազգաւ, Թէոդորոսի սոյն անիրաւ և բարբարոսական գործը յանդիմանելուն համար, նա ևս Նորին Վեհափառութեան բարկութեանը հանդիպեցաւ։

Անգղիոյ դահլիճը վերջին փորձ մի ուզելով ընել, անցեալները 'ի Կ. Պոլիս իւր դեսպանին լորտ Լայնսի միջոցաւ խնդրած էր Կ. Պոլսոյ և Երուսաղէմի ամենա. Պատրիարքներէն, որ իրենց կողմէն գիր մի գրեն Թէոդորոս կայսեր, և հիւպատոսի և նորա ընկերաց ազատութեան համար միջնորդեն։ Վեհափառ թագուհւոյն կողմէն այսպիսի խնդիր մի առ Հայոց ազգն ընելու ուշադրութիւնը շարժած են անշուշտ հնդկաբնակ ազգայինք, իմացընելով անոր՝ Եթովպիոյ գաղթականաց Երուսաղէմի սրբազան Պատրիարքի իրաւասութեան ներքեւ գտնուելնին, և այս պատճառաւ Եթովպիոյ արքունեաց հետ քարեկամական յարաբերութիւններ ունենալնին։ Անցեալ Մարտ ամսոյ մէջ էր քաղաքին անգլիական հիւպատոս Ն. Դ. Մուր ի պաշտօնէ մատոյց ամենապատիւ որբազան Հօր սոյն խնդիրը հանդերձ Կ. Պոլսոյ ամենապատիւ Պօղոս սրբազան Պատրիարքի նամակաւը։ Նորին Սրբազնութիւնը սիրով ընդունեց խընդիրը, և խոստացաւ մեծ. հիւպատոսին անոր դրծադրութիւնը։ Հետևապէս խորհուրդի հրաւիրելով Տնօրէն ժողովոյ ներկայ անդամներն և ուրիշ քանի մի վարդապետք, Կ. Պոլսէն եկած Պատրիարքական աղերսանաց դիրն ալ ուղղեալ առ Թէոդորոս թագաւորը՝ ուշադրութեամբ կարդացին յետոյ, որոշուեցաւ ժողովոյն մէջ որ Ս. Աթոռոյս կողմէն խրկուելիք նամակները անվտանգ ձեռքը հասնելու և աղերսագրոյն ուելի կարևորութիւն տալու համար, յատուկ նուիրակութեան մի ձեռքով մատուցուի։ Եւ սոյն նուիրակութիւնը անձամբ կատարելու յանձառու եղան գերապատիւ Իսահակ սրբազան արքեպիսկոպոսը և արժ. Տիմոթէոս բարեջան վարդապետը Պոլսեցի։

Մեծագոյն դիտողութեան արժանի է արդարև յիշեալ երկու սուրբ հարց տնձնանուիրութիւնը, և կրկնակի ծառայութիւնը զոր յօժարութեամբ կը մատուցանեն թէ Անգղիոյ տէրութեան և թէ ընդհանուր ազգիս, երբ նկատելու ըլլամք ճանապարհին դժուարութիւնները ու վտանգները, և նոյն ճանապարհին մէջ Ս. Աթոռոյս սիրոյն համար զոհ եղող վարդապետները, որոնց յիշատակութիւնը միայն մնացած է։ Այսպիսի սպարագայներ մէջ երբ աշխարհական ազգային մի ի պատիւ ազգին չհամարձակիր դիմադրու ըլլալու, և եկեղեցական մի բարձրագոյն լոկ ակնարկութեան մի հպատակելով, իւր անձին դիրութիւնը, իւր տպագայն, պատիւ ու վարք մեկդի թողլով, և մահն ի բուն կը յառաջէ դէպ ի յանստուգութիւն մի՝ ուր կըտրնի թերևս իւր մահը, ու կը դիմէ թերևս անոնց բաղդին վիճակելու, որոնց ազատութեանը կը փութան, այսպիսի յանձնառութիւն մի կըսեմ՝ առանց նշանակութեան չէ, և պարտիք մի կը դնէ ընդհանուր ազգին վերայ։ Ամենա. սրբազան Հայրը երկու գիր գրել տուաւ մէկը իրրև կոնդակ օրհնութեան և յանձնարարութեան և միւսը բուն աղերսագիրն, զոր Ս. Աթոռոյս քարտուղար պատուելի Պ. Սաւալանեանցը խմբագրեց, և հայերէնէն 'ի զատ դաղղիարէնի ալ դարձուց, 'ի տեղեկութիւն եւրոպացի բաժանորդաց. ինչպէս որ յարգոյ ընթերցողք պիտի տեսնեն քիչ մի վարը։ Իսկ ընագրին մէջ հայերէնին հետ արարերէն գրուեցաւ առ պատկառութեան հապէշերէն թարգմանութեան։ Նորին Սրբազնութիւնը ուրիշ սուրբ Երուսաղէմի վերաբերեալ ընծաներէն 'ի զատ՝ կը խրկէ նաև ականակուռ խաչ մի, որ կը պարունակէ կենաց խաչափայտէն մաս մի։

Ապրիլ ամսոյ առաջին օրը մեկնեցան ասկէ գերապատիւ Իսահակ սրբազան արքեպիսկոպոսը և արժ. Տիմոթէոս վարդապետը հանդերձ մէկ փոքրաւորաւ, այն է խոտրտպէլենկի տիրացու Եղեկիէլը Թագուրեան։

ապահովութիւն կըմատուցանէ ժողովրդոց անդորրութեանը։ Լիւքսէնպուրկի բերդին պարպուիլը միթէ կըզոցէ՞ զթուականը սպառազինեալ խաղաղութեան, որ ազգաց զօրութիւնը կըսպառէ և ընդհանուր անվստահութիւն կըպատճառէ։ Լոնտոնի Թայմզ օրագիրը այս հարցումները ընելէ ետև, հետևեալները պիտի կըպատասխանէ։

Յորչափ որ Եւրոպոյ քաղաքականութիւնը վեհապետաց ձեռքը պիտի ըլլայ զօրութեամբ՝ փոխանակ ազգային խնդիր մը ըլլալու իւրաքանչիւր ժողովրդեան համար, յորչափ որ ազգերը պիտի առաջնորդուին իբրև զհօտ ոչխարաց՝ անդ ուր որ իրենց կառավարութիւնները պիտի ուզեն, թէ՛ ի Ճարակ և թէ՛ ի մահ, յորչափ որ պատուոյ սիրալ գաղափարները և ազգայնութեանց վիպական (ռոմանտիք) փափաքները բաւական պիտի ըլլան աճեցնէն համեստ միտքերը բորբոքելու, յորչափ որ կործանման և եղծման արհեստին ուսումը և գործածութիւնը աւելի պատուեալ և աւելի մեծարելի պիտի համարուի քան զմշակութիւնը արհեստից խաղաղութեան. երբէք պիտի չունենանք հաստատ երաշխաւորութիւն մի թէ պիտի չկտնուի դարձեալ նոր Լիւքսէնպուրկ մի ուրիշ ոչևէ փոքրիկ բերդի մը մէջ, ուրիշ դայթակղութեան քար մի, և ազգային փոքրիկ գիւրազրգռութիւններ՝ կիսով չափ մոռցուած դաշնադրութեան մի և կիսով չափ անծանօթ վիճակի մը համար։

Մէքսիքոյէն հասած լուրերը խիստ ձախորդ են Մաքսիմիլիանոս կայսեր կառավարութեանը համար, որ օրըստօրէ տկարանալու վերայ է։ Նորին Վեհափառութիւնը՝ հանդերձ իւր կուսակիցներովը, պաշարեալէ Ֆուարէզի զօրագնդերէն Մուէրէթարօ քաղաքին մէջ. որ վերջին լրոյ նայելով՝ պարտաւորեր է անձնատուր ըլլալ առանց պայմանի և Մաքսիմիլիանոս կայսրն ալ կալանաւոր եղեր է։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Օղոստափառ Սուլթանը՝ Գաղղիոյ կայսեր ինքնադիր նամակաւ հրաւիրուած ըլլալով՝ ի Փարիզ, որոշեց մօտ օրերս երթալ՝ ի յիշեալ մայրաքաղաքն յայցելութիւն տիեզերական Ցուցասրահանդիսին։ Այս Ճանապարհորդութեանը համար, որուն ամեն կերպ յաջողութիւն կըբարեմաղթեմք խոնարհաբար, արդէն հարկաւոր եղած պատրաստութիւնները կըլլան՝ ի Կ. Պոլիս։ Սուլթանիէ կոչուած մեծ ու զեղեցիկ շողենաւուն մէջ, որով պիտի Ճանապարհորդէ Նորին Վեհափառութիւնը, կայսերական փառաւոր դահ մի կըշինուի, և նորոգութիւններ ու շքեղ զարդարանք կըլլան։ Օղոստափառ Կայսեր ուղեկից պիտի ըլլան բարձրաստիճան կայսերազն իշխանները Մուրատ էֆենտին, Հափտ էֆէնտին և Նուսուֆ Իզզէտին էֆէնտին։ Նմանապէս արտաքին գործոց պաշտօնական բարձրա. Ֆուատ փաշան, դեսպանաց ներկայացուցիչ վսե. Ռեամիլ–Պէյը, կայսերական դիւանին առաջին թարգման վսե. Արիֆի էֆէնտին, բարձրա. Մեծ–Նպարգոսին որդին Ալի–Պէյը և կայսերական պալատին բարձրագոյն գործակալներէն գլխաւորները, կայսերական նուագածուաց խումբը, սիլահշօրան կոչուած կայսերական զինակիր պահապան զինուորաց խումբը՝ որ զանազան ազգայնութիւններէ ընտրեալ բարձրահասակ երիտասարդներէ բաղկացեալ է. վերջապէս վեհա. Սուլթանին ուղեկիցները կըկարծուի թէ ընդամենը 500 հոգիի չափ պիտի ըլլան։

Կայսեր նստած Սուլթանիէ շողենաւուն ուղեկից պիտի ըլլան Սուլթան Մահմուտ կոչուած զրահաւոր շողենաւը և ուրիշ քանի մը օսմանեան փռէկաթներ մինչև Դարտանէլի բերանը. ուր պատրաստ պիտի գտնուի Միջերկրական ծովուն գաղղիական նաւախումբը՝ որ ծովապետ Սիմոնին հրամանատարութեան ներքև է, որպէսզի առաջնորդէ զՆորին Վեհափառութիւնը՝ ի Գուլոս։ Հաւանական է, կըսեն, որ լորտ Բլարէն Բաճէթ ծովապետին հրամանատարութեան ներքև գտնուող անգղիական նաւատորմիղն ալ ուղեկից պիտի ըլլայ Սուլթանին մինչև՝ ի Գաղղիա։

Կ. Պոլսոյ Լլոյդ–ալ փ'Օրիան լրագրոյն գրածին նայելով՝ 10 միլիոն ֆրանքի փոխառութիւն մի եղեր է այս ուղևորութեան ծախուցը համար։

Կըհաստատեն թէ Մեծին Բրիտանիոյ կառավարութիւնը՝ Լոնտոնի օսմանեան դեսպանին միջոցաւ նմանապէս Կ. Պոլսոյ իւր դեսպանին լորտ Լայընսին բերնով ծանուցեր է Բարձրագոյն Դրան, թէ օղոստ. Սուլթանին Փարիզէն Լոնտոն անցնիլը մեծ գոհութիւն պիտի պատճառէ թէ՛ Ընդդիմոյ կառավարութեանը և թէ՛ անգղիացի ժողովրդեան։

Օսմանեան մեծազօր կայսեր բացակայութեան ժամանակը՝ սէրութեան խնամակալութեան կամ փոխարքայութեան (տեղակալութեան նազիրի) բարձր պաշտօնը Մեծ–Նպարգոս բարձ. Ալի փաշան պիտի վարէ։

Թէպէտև տակաւին պաշտօնական կերպիւ չյայտնուեցաւ, այսու ամենայնիւ կըհաստատեն թէ Նորին Վեհափառութիւնը առաջիկայ Յունիսի 16ին Ճամբայ պիտի ելլէ։

Ի սկզբան խօսք մի տարածուեցաւ Կ. Պոլսոյ մէջ՝ և լրագիրներն ալ փութացան հրատարակելու, թէ բարձրա. Շէյխիւլիսլամը վեհափառ Սուլթանին Ճանապարհորդութեանը համար՝ ըստ սովորութեան հարկաւոր եղած վճիռը (ֆէթվա) չէ ուզեր տալու։ Այս խօսքը բոլորովին անհիմն է. այլ ընդհակառակն կըհաստատեն թէ առաջին անդամոր բարձրա.

Մեծ–Նպարգոսը պաշտօնէից ժողովոյն մէջ յայտներ է մեծազօր կայսեր Ճանապարհորդութեան դիտաւորութիւնը, բարձրա. Շէյխիւլիսլամը անմիջապէս ոտքի ելեր և համաձայն ազգաց մի ըրեր է Աստուծոյ օրհնութիւնը հայցելով Ն. Վեհափառութեանողջութեանը և անոր Ճանապարհորդութեան յաջողութեանը վերայ։ Կըկարծուի թէ օղոստ. կայսեր բացակայութիւնը՝ քանի մը օր Լոնտոն մնալն ալ հաշուելով, ամիս մը միայն պիտի տևէ, և վերադարձը կամ Թրեստու և կամ Թուլոնայի Ճանապարհաւ պիտի ըլլայ։ Այս բարեպատեհ առթիւ շատ հաւանական է որ Նորին Վեհափառութիւնը Աստրիոյ կայսերական այցելութիւն մի ընէ՝ ի Վիեննա։

ԵԳԻՊՏՈՍ

Վսեմափայլ Նուպար փաշան՝ իւր կենցաղագիտական հազուագիւտ առաքինութիւնովը, կատարեալապէս յաջողեցաւ իւր դժուար պաշտօնին մէջ՝ որ յանձնուած էր իրեն իւր վեհապետէն։ Օղոստափառ Սուլթանը բարեհաճեցաւ՝ ուրիշ կարևոր շնորհումներէ և արտօնութիւններէ՝ ի զատ, թագաւորի տիտղոսը շնորհելու բարձրա. փոխարքային. որ՝ ինչպէս յայտնի է, իւր անդադար ջանքը՝ ի սկզբանէ անտի նուիրած է՝ ի քաղաքակրթութիւն և՝ ի բարօրութիւն իւր բոլոր հպատակաց՝ առանց խտրութեան կրօնի և ազգայնութեանց։

Այս շնորհումներուն մէջ կըգտնուին նաև կարմիր ծովուն եղերքը գտնուած երկիրները՝ զորս վեհա. կայսրը թողուած է, կըսեն, բարձ. փոխարքային։ Կըհաւատան թէ Նորին Բարձրութիւնը միաբ ունի կամ Ղէրբսանդրիոյ և կամ Դամիրէի մէջ փառաւոր տնանամբութիւն մի կատարելու թագաւորական տիտղոսը իրեն շնորհուած ըլլալուն բարեպատեհ առթիւը, նմանապէս փուս մեծամեծ արտօնութեանց կայսերական հրովարտակը կարդացուելուն առթիւը։ Բայց այս հանդէսը՝ որ շատ շքեղ և փառաւոր պիտի ըլլայ, վսեմափայլ Նուպար փաշային յիշողիպտոս վերադարձէն ետև պիտի կատարուի կըսեն. Նորին Բարձրութիւնը ուզելով՝ որ իւր արտաքին գործոց պաշտօնէին կենցաղագիտական յաջողակութեանը այս առթիւ ևս նոր պատիւ մը ընծայուի։

Ղէրբսանդրիոյ մէջ հրատարակուած Նիլ օրագիրը կըսէ թէ բարձրա. Իսմայիլ փաշան խօսք տուած է Բրուսիոյ թագաւորին, որ Փարիզի աբէզերական Ցուցասրահանդէսը տեսնելէ ետև՝ Պէրլին երթայ յայցելութիւն Նորին Վեհափառութեանը։

Գիտելի արժան է, որ բարձրա. Իսմայիլ փաշան ասկէց հինգ տարի առաջ, ըստ խնդրոյ Նաբոլէոն կայսեր, Հաճեցաւ եգիպտական զօրագունդ մի Նորին Վեհափառութեան հրամանաց ներքև դնել, որպէս

Ս. Հաւասիկ առաջին նամակին պատճէնը.

Եսայի արքեպիսկոպոս և շնորհիւն Աստուծոյ Պատրիարք Հայոց Երուսաղէմի, և աթոռակալ սուրբ Առաքելոյն Յակոբայ, մատուցանեմ զողջոյն առաքելական՝ վեհափառ կայսերդ, և աղաչեմ զԱստուած զի հեղցէ ի վերայ Ձեր առատօրէն զօրհնութիւնս և զշնորհս սրբոյ քաղաքիս Երուսաղէմի, Բեթղեհեմի, Յորդանանու, ամենասուրբ Գերեզմանին տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, Գողգոթայի, սրբոյ լերինն Համբարձման, վերնատան Սիոնի, և ամենայն սուրբ և փառաւորեալ տեղեաց, յորս կատարեցան խորհուրդք մարդեղութեան աստուածորդւոյն, և առաքելական եկեղեցւոյս սրբոյն Յակոբայ տեառնեղբօր։ Հաճեսցի Տէր ընդունել զաղօթս մեր զոր մատուցանեմք նմա վասն բարեյաջողութեան կայսերութեանդ, ախոռեալ տարածեսցէ լիուլի զամենայն երկնաւոր բարին իւր ի վերայ վեհափառութեան ձերում, օղոստափառ գերդաստանիդ և ի վերայ ամենայն երկրի որ կառավարի ի ձեռն հզօր պետութեան ձերոյ, ամէն։

Ընդ երկնապարգև օրհնութեանց սուրբ Տեղեացս յայտ առնեմք նաև Վեհափառութեան Ձերում մարդասիրի, զփափաղանս երջանկայիշատակ նախորդաց իմոց, զոր փափաքեցին հաստատել անկեղծ յարաբերութիւնս քրիստոնէական պարզ սիրոյ ընդ տէրութեան Ձերում. այլ դժուարութիւնք ճանապարհայ խոչընդոտն եղեն նոցա ի գործադրութիւն։ Նոյն իրաւք և զմեզ խրախուսէին՝ յերկուց ամաց անտի, յորմէ հետէ բարձրացեալ եմք յաթոռս սուրբ Առաքելոյն Յակոբայ, առաքել ընդունուիլակունս մեր յոտս մեծի աթոռոյդ, սակայն արդեւ

ալ ցարդ յերկիւղէ վտանգաց ճանապարհին։ Խնամքն աստուածեղէն հաճեցաւ հուսկ յետոյ շնորհել մեզ զաղթս բարեղէպ առ ի կարող լինել զեկուցանել ամենաբարեպաշտ վեհափառութեանդ՝ այսու կոնդակաւ մերով՝ զանկեղծաւոր սրտի մերոյ զանազ և զիրգս որ լի են ամենայն ակնածութեամբք և մեծարանօք, զորս նուիրեմք Ձերդ Վեհափառութեան։ Եւ առ զդալի ևս առնել զհաւաստիս մեծագոյն յարգանաց մերոց, խորհեցաք առաջի առնել զայնոսիկ ամենաբարեպաշտ վեհափառութեանդ, ի ձեռն փոխանորդի մերում գերապատիւ Խաչատուր արքեպիսկոպոսի, և արժ. Տիմոթէոս վարդապետի անդամոյ Տնօրէն ժողովոյ առաքելական աթոռոյս, սիրեցեալք և պատուելք ի մէնք երկոքին ևս։ Յանձնեցաք նոցա նաև մատուցանել վեհափառութեան ձերում խաչ ոսկի ականակուռ, ունելով յինքեան մասն ի փայտէն կենաց տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, զոր խնդրեմք ընդունել մարդասիրապէս, և կրել ի պարանոցի որպէս զարդ շքոյ թագաւորի քրիստոնէի։

Տէր, վերջինն երջանկայիշատակ նախորդաց իմոց Յովհաննէս Ե. արդարև երջանիկ գտաւ և փառաւորեցաւ ի հիւրասիրել անդ զարձր. պաշտօնեայ Վեհափառութեան Ձերում զԱտալիոփի Բանդիվս, որ յամի 1858 Կենարարին մերոյ եկն յուխտ սրբազան տեղեացս։ Գիտաց նա ի մօտոյ տեսանել զհամակրութիւնն զոր ունիմք առ ձերդ վեհափառութիւն, և զսէրն քրիստոնէական զոր արդեամբք իսկ ցուցանեմք բարեպաշտ կրօնաւորացն Եթովպացւոց՝ որք գտանին յԵրուսաղէմ, և կան յանդիշատակ ժամանակաց հետէ ընդ հովանաւորութեամբ առաքելական աթոռոյս։ Ծանեալ և մեք,

ոյս, զբարեսրտութիւն և զաստուածասէր զգացմունս Նորին Բարձրութեան, զոր համարիմք առանց երկրայութեան ներշնչեալ յամենաբարեպաշտ վեհափառութենէդ, և զանձն իսկ Նորին՝ արժանաւոր ընծայեցուցիչ անդին բարեմասնութեանց վեհափառ անձինդ։

Հաճեսջիք, տէր Աբբայ, մարդասիրութեամբ ընդունել զխոնարհ ծառայդ զերկոսին զդերա. Խաչատուր արքեպիսկոպոսն և զարժա. Տիմոթէոս վարդապետն, և արժանի արարեալք զնոսա հանել ի տեսութիւնՁեր ի մասնաւորի, և շնորհել նոցա զբարձրագոյն պաշտպանութիւն ցորչափ այդր կան, մինչև հաճեսցի տէրութիւն Ձեր տալ նոցա հրաման դառնալոյ։ Խաղաղութիւն և շնորհք Տեառն Աստուծոյ մերոյ եղիցի ընդ ձեզ, ամէն։

Տուաւ յԱռաքելական աթոռս Ս. Յակոբայ, յԵրուսաղէմ, յ30 Մարտի 1867 ամի Փրկչին մերոյ։

Ս. Հաւասիկ խնդրագրին օրինակը։

Եսայի ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի և շնորհօքն Աստուծոյ արքեպիսկոպոս և Պատրիարք Հայոց Երուսաղէմի և վերատեսուչ սուրբ տեղեաց։ Ընդ աստուածեղէն օրհնութեանց և շնորհաց սրբոյ քաղաքիս՝ մատուցանեմք և զառաքելական ողջոյն մեր ամենաբարեպաշտ Վեհափառութեան Ձերում կայսերդ Եթովպիոյ։ Աչն Երկնաւորին և խնամք աստուածեղէն Նախախնամութեան եղիցին միշտ ի վերայ անձին վեհափառիդ և արքայազուն գերդաստանիդ և ի վերայ ամենայն վիճակի կառավարելոյ ի հզօր պետութենէդ։

Ճանաչեմք, տէր Աբբայ, զբարձր խոհականութիւն և զարդարասիրութիւնն, որ առանձին ձիրք են վեհա.

զի գաղղիական զօրաբանակին հետ Մէքսիքօ երթան։

Յիշեալ զօրագունդը անցեալները Շահին փաշային հրամանատարութեամբը՝ գաղղիացի զօրաց հետ վերադարձաւ 'ի Փարիզ. ուր Թիւյլէրիի կայսերական պալատին մէջ Մայիսի 9ին Նաբոլէոն Երրորդ անոնց զօրահանդէսը ընելով՝ և Շահին փաշային իւր գոհունակութիւնը յայտնելով զինուորաց բարւոք կացութեանը վրայօք, իւր ձեռքը մեդալներ և շքանշաններ բաժնեց անոնցմէ շատերուն 'ի վարձատրութիւն քաջագործութեանցը, զորս ցուցին Մէքսիքօյի պատերազմին մէջ։

Այս զօրագունդը հինգ տարի մնալով Մէքսիքօյի երկիրը և ընկերութեամբ գաղղիացի զօրաց պատերազմելով՝ իրենց արիութեանը մեծամեծ ապացոյցներ տուին ու եգիպտական զօրաբանակին ի՛նչ աստիճան զօրաւոր և քաջասիրտ ըլլալը յայտնեցին. վասնզի գաղղիացիներէն աւելի դիմանալով Մէքսիքօյի սաստիկ տաքերուն, նշանաւոր ծառայութիւններ մատուցին 'ի նպաստ գաղղիացի զօրաբանակին։ Բարձրագոյն փոխարքայն անշուշտ մեծապէս պիտի ուրախանայ տեսնելով՝ որ այս եգիպտական զօրագնդին շատ պաշտօնակալները (օֆիսիէ) և զինուորները Պատուոյ Լեգէոնի նշաններով և ուրիշ շքանշաններով պատուեալ և վարձատրեալ են Գաղղիոյ կառավարութենէն՝ իրենց քաջագործութեանցը համար. քաջագործութիւններ՝ որոնք եգիպտական զօրաբանակին համարումը աւելցուցին Եւրոպիոյ աչքերուն առջև։

ԱՕԳԱՅԻՆ

Սուրբ Երուսաղէմի Միաբանութեան Աջոն պատուական հանդիսին Ապրիլ ամսագրոյն մէջ կարևոր յօդուած մի կրկարդամք 'ի մասին ուղևորութեան 'ի Հապէշստան դերա. Սահակ արքեպիսկոպոսին և արժա. Տիմոթէոս վարդապետին. ուղևորութիւն՝ որուն վերայ 'ի ժամանակին յիշատակութիւն ըրած ենք լրագրոյս նախընթաց թիւերուն մէջ։

Այս յօդուածը՝ ինչպէս նաև ամենապատիւ Ս. Նշանի Պատրիարքին առ Թէոդորոս կայսրն յուղարկած երկու նամակները, զորս յիշեալ ամսագրոյն մէջ 'ի լոյս ընծայուած են. Բրլը—ոյ Բանասիրաներին մէջ արժան կրհամարիմք արձանագրելու, յայտնելով թէ Նորին բարձր Սրբազնութիւնը այս առթիւ ապրին նշանաւոր ծառայութիւն մի ըրաւ. վասնզի անոր պատիւը աւելցուց օտար տէրութեանց առջև՝ փութալով երկու դլխաւոր և բանիբուն եկեղեցականաց ձեռամբ յուղարկել՝ Թէոդորոս կայսեր յանձնուելու նամակները. որով գործոյն յաջողութիւնը մեծապէս դիւրացուց։

Ամենապատիւ տէր Նշանի Ս. Պատրիարքին այս խոհական և ազդասիրական տնօրէնութիւնը, նմանապէս ուղևորեալ արժանա. բանիբուն նուիրակաց անձնանուէր ընթացքը և անոնց՝ 'ի սէր ազգին յանձն առած վտանգաւոր ճանապարհորդութիւնը գովութեան արժանի են. և ինչպէս Աիօ՝ը կըսէ, պարտքի մը կրդնէ ընդհանուր ազգին վերայ։ Բայց մեք կրյարեմք թէ՝ եթէ ազգը՝ կամ լաւ ևս է ըսել, անոր վարչութիւնը չճանաչէ յիշեալ նուիրակաց այս անձնանուէր գործը, տարակոյս չունիմք թէ Մեծին Բրիտանիոյ վեհանձն կառավարութիւնը յատուկ շնորհակալութեան և վարձատրութեան արժանի պիտի համարի զայն։

Գահիրէ, 14 Մայիս 1867։

Յարգոյ խմբագիր Արշալուսոյ,

Եգիպտոսի Հայ բնակիչները այս օրերս լսելով թէ վիճակիս նախորդ Փոխ—առաջնորդ գերապա. Մկրտիչ արքեպիսկոպոսը միաբ ունի եղեր վերստին յԵգիպտոս դառնալ, և նոյնիսկ այս տեղի իւր մէկ բարեկամին գրած և խնայուցած ըլլալով թէ քիչ օրէն պիտի դայ, այս լուրը խիստ տխուր ապաւորութիւն մի ըրաւ և մեծ դրդռութիւն պատճառեց թէ՛ Գահիրէի և թէ՛ Աղէքսանդրիոյ Հայոց մէջ. որոնք տարակոյս չունին թէ յիշեալ արքեպիսկոպոսին՝ ընդդէմ յայտնի կամաց ժողովրդեան, Եգիպտոս վերադարձը՝ մեր երկրին այժմեան ազգային համամայնութիւնը և խաղաղութիւնը պիտի վրդովէ և նոր խռովութեանց ու ցաւալի երկպառակութեանց պատճառ պիտի տայ։ Վասնորոյ այս ամէն ապառնի չարեաց առաջքը առնելու ազգասիրական նպատակաւ, փութայան աղերսագիր կամ մահնկարագիր մի պատրաստել. որուն մէջ 300էն աւելի ստորագրութիւնք կրգտնուին. և որ այսօր յուղարկեցաւ 'ի Պոլիս առ ամենապատիւ սրբազան Պատրիարք Հայրն մեր։

Ձեր ազգասիրական անկողմնապահութեանը վերայ վստահ ըլլալով, կաղաչեմք զձեզ, յարգոյ խմբագիր, որ այս նամակս՝ նմանապէս մեր աղերսագրոյն օրինակը՝ զոր ներփակեալ պիտի դտնէք, ձեր պատուական լրագրոյն մէջ հրատարակէք. որով ո՛չ միայն եգիպտահայոց անկեղծ շնորհակալութեանը վերայ իրաւունք պիտի ստանաք, այլև օգտակար ծառայութիւն մը ըրած պիտի ըլլաք ազգիս ընդհանրութեանը։

Մնամք ևայլն։ * * *

Հաւասիկ աղերսագրոյն օրինակը։

Առ ամենապատիւ Տ. Տ. Պօղոս սրբազան արքեպիսկոպոս, արժանընտիր Պատրիարք և գահապետ ազգային Վարչութեան Հայոց,

Ի Կոստանդնուպոլիս։

Ստորագրեալքս Հայաստանեայց սուրբ եկեղեցւոյ հաւատարիմ և հնազանդ զաւակունքս, ամենայն խոնարհութեամբ մատչիմք ի համբոյր սրբոյ աջոյն Ձերոյ։

Մօտերս լսելով վիճակիս նախկին Փոխ—առաջնորդ Մկրտիչ եպիսկոպոսի կրկին Եգիպտոս դառնալուն կամք ու փափագ ունենալը, կրբողբեմք այսու մահնկարական գրութեամբս և կրխնդրեմք ու կրպաղատիմք որ յանուն Լիոն շնորհ ընէ Ձեր բարձր Սրբազնութիւնը և դիմայ տեղացի ազգայիները՝ պաշտպանելով մեր կրօնական հաւատարմութիւնը որ ի սուրբ և Լուսաւորիչ եկեղեցին լուսաւորչական, ու մերժէ նորա կրկին վերադարձը, և արգիլէ անոր ոտքը եգիպտական հողին վրայ դնել տալն ի խաղաղութիւն ժողովրդեան։

Հաւասիկ սրբազան Հայր, բայ ի մինչև յայժմ ի պատրիարքարան զրկուած բազմաղիսի պաշտօնական գրութիւններէն, այս անգամու ևս մեր ընդհանրութեան կամքը նորէն Ձեր Սրբազնութեանը կրմատուցանեմք, միաբերան և բարձրաձայն կրկնելով թէ, Մկրտիչ եպիսկոպոսը չուզեցինք, չենք ուզեր և չպիտի ուզենք բնա՛ւ։

Ստորագրութիւնք

ՅԵգիպտոս, Գահիրէէն Աղէքսանդրիայէն

13 Մայիս 1867։ 194 124

Եգիպտոսի մեր մեծարգոյ ազգայնոց խնդիրը՝ մեր սովորական անկողմնապահութեամբը 'ի գործ դնելէ ետև, թո՛ղ ներուի մեզ համառօտ դիտողութիւն մի ընել անոնց այս ընթացքին վրայօք։

Մեք կարծեմք թէ Եգիպտոսի Հայ բնակիչները սխալ լուրերէ յուզեալ՝ զուր տեղը դրդռուեր և աճապարեր են այսպիսի բողոք մի ընելու։ Վասնզի ողջմտութեամբ խորհրդածելու որ ըլլամք, անկարելի է հաւատալ թէ դերա. Մկրտիչ արքեպիսկոպոսը կամք ունենայ յայնպիսի վիճակ մը վերադառնալ, որուն ժողովրդեան իւր վերայ համակրութիւն չունենալը քաջ գիտէ։ Դարձեալ, այս եղելութիւնը ամենապատիւ Ս. Պատրիարք Հօր ևս քաջայայտ ըլլալով, անոր խոհեմութեանը վերայ երկբայութիւն ցուցուցած կրըլլամք եթէ վայրկեան մը մտքերնէս անցնեմք թէ՝ ընդդէմ կամաց Եգիպտոսի Հայ ժողովրդեան, հրաման տուած է կամ պիտի տայ յիշեալ հոգևոր հովուին՝ որ վերադառնայ իւր առջի առաժամանակեայ վիճակը։

Մեր այս տիտղութիւնը արդէն՝ շարադրած էինք երբոր ընկալաք հետևեալ պաշտօնական նամակը. զոր պարտ անձին կրհամարիմք հրատարակելու։

Արդոյ խմբագիր Արշալուսոյ,

Անենք մը 'ի վեր Մկրտիչ եպիսկոպոսի անունը՝ սքխամամբ, իբրև Փոխ—առաջնորդ Եգիպտոսի վիճակին ճանչուած է լրագրութեանց մէջ։ Թէև ժամանակին անոր այս պաշտօնէ մերժուիլը խնայ տրուած է ազգային պատրիարքարանին 'ի կ. Պոլիս, բայց և այնպէս 'ի գիտութիւն ձեր և ազգային այլ ամէն արդոյ խմբագրաց սոյն պաշտօնական կարևոր գրութիւնս կրյուղարկեմք ձեզ, որ բարեհաճիք հրատարակելով զայն՝ խնայեցնել նաև լրութեան ազգիս թէ՝ «Եգիպտահայք վեց ամէն 'ի վեր զՄկրտիչ եպիսկոպոսը իբրև Փոխ—առաջնորդ չեն ճանաչեր. հետևաբար խստաբար մերժուած է նա իր այս պաշտօնէն»։ Կաղաչեմք ազգային մեծարգոյ ամէն խմբագիրները՝ որ հաճին իրենց էջերուն մէջ ընդունելու մեր այս պաշտօնական ծանուցումը։

Եգիպտոս, 22 Մայիս 1867։

Ազգային Վարչութիւն Հայոց։

Կրլսեմք թէ Եգիպտոսի բարձրագոյ. փոխարքայն բարեհաճեր է Մէճիտիէ կարգին չորրորդ աստիճանի շքանշանը շնորհելու զմիւռնացի մեծապատիւ Յակոբեան Մարգար ազգային. որ շատ տարիներէ 'ի վեր Եգիպտոս կրբնակի առևտրական գործքով։

Յիշեալ մեծարգոյ անձը՝ որուն ազգասիրական բարեգործութիւնները գովութեան և շնորհակալութեան արժանի են, իւր առևտրական գործոցը պատճառաւ ժամանակէ մը 'ի վեր Փարիզ դտնուելով, տակէց ամիս մը յառաջ վերադարձեր է Աղէքսանդրիա. ուսկից Մայիսի 17ին դարձեալ մեկներ է յիշեալ մայրաքաղաքը երթալու։

Լսուա մարդասէր հրամանաց բարձրագոյ. Փուատ փաշային՝ Կ. Պոլսոյ ազգային խառն ժողովը յանձնառու ըլլալով ժամանակ մի ևս շարունակել իւր գործաւոր պաշտօնը, իրեն անդամակից և օգնական ընտրեց Իւսկիւտարի Տ. Աբիստակէս արքեպիսկոպոսը, Կապուտիկեան Տ. Յովհաննէս եպիսկոպոսը, վարժապետեան Տ. Ներսէս եպիսկոպոսը, և Աբեանդեան խաչիկ էֆէնտին։

Խառն ժողովոյն առաջին հոգը եղաւ աշխատիլ՝ 'ի կազմութիւն հոգաբարձութեան մի վասն ազգային հիւանդանոցին, որ երեսի վերայ անխնամ մնացած էր։ Աստուծոյ ողորմութեամբը գտնուեցան ազգասէր և աղքատասէր անձինք, որոնք յօժարամտութեամբ և անձնանուէր սիրով յանձնառու եղան այս ծանր պաշտօնին, որոյ անուանքն են Աբեսիս Նազմաճեան, Խ. Աբեանդեան, Կ. Բանոսեան, Մանուկ Ասլանեան, Մ. Փիլիպպոս հացագործ, Յարութիւն Մաղասուտեան, Յարութիւն Նորատունկեան, Յովսէփ Մարգարեան, Յոհաննէս Գաբրիէլեան, Պետրոս Նորուկեան, Պօղոս Աշնանեան, Սենեքերիմ Մանուկեան, տօքթոր Գալստեան, Բերբէ Ղուսրուքճեան։

Այս մեծարգոյ ազնիւ անձանց առատաձեռնոյ ջանիւքը կրյուսացուի թէ Ս. Փրկչի հիւանդանոցին վիճակը՝ կարելի եղածին չափ, պիտի բարւոքի։

Կրլսեմք թէ Պատրիարքարանի ամէն եկամտից և ծախուց խնամատարութիւնն ևս յիշեալ բարեխնամ հոգաբարձութեանը յանձնուեր է. և այս առթիւ ամենապատիւ սրբազան Պատրիարք Հայրը՝ իրեն սահմանեալ ամսական թոշակը յօժարամիտ թողտուեր է 'ի նպաստ ազգային կեդրոնական անտուկին։

Զարսանճաքի Հայ բնակչաց նոյն նահանգին Պէյրէն կրած հարստահարութիւնները և ուրիշ բռնութիւնները քննելու համար՝ Բարձրագոյն Դուռը հաճեցաւ մարդասիրաբար յանձնաժողով մի յուղարկել։ Եւ առաւել սքանչանամբ տեսանելով յօդուտասիաւ անձին ձերում զնչմարիտ տիպար թագուհւոյն, զորոյ զգաստութիւնն է տեսանել ի սուրբ Գիրս, որ զակատեան էր խնամատարութեան արքային Սաղոմոնի։ Նոյն արիւնն է անշուշտ որ ընթանայ յերակս Ձեր, նոյն արդարասիրութիւնն է Սաղոմոնի, որ ի ձեզ արծարծի։ Ձերբ թանկագնիք՝ փայլեալ յօդուտասիաւ անձին ձերում, որք խրախուսեցին զմեզ դնել յոտս բարձրագոյն ամբոյդ, զամենախոնարհ հայցուածս մեր։ Այն ունիմք վստահութեամբ եթէ ամենողորմած վնհսխատութիւն ձեր ընկալցի առ սէր Յիսուսի Քրիստոսի որ ետ մեզ զանձն իւր օրինակ խոնարհութեան և հեզութեան, և պատուիրեաց ևս այդ առնել որոյ կան ի տառապանս և գրկեալն յաղատութենէ իւրեանց, որ նախասլատիւ է քան զամենայն ինչս աշխարհի։

Նոյն զգացմունքն են ի մեզ՝ աւետարանին, որ քաջալերեցին հայցել յամենողորմած կայսերէդ շնորհս առնել հիւպատոսին անդղիացւոյ և ընկերաց նորին, և նեբել ամենայն յանցանաց զորս գործեալ իցէ նոցա երբէք։ Եթէ ընդունելի եղիցին հայցուածք մեր ի դթութենէ Ձերմէ, որպէս հաւատամք, անչափս շնորհապարտ եղիցուք առաջի Ձեր, և աշխարհ ամենայն սքանչասցի ընդ մեզ ընդ ներողամտութիւնն, զոր բարեհաճեսցիք շնորհել տարաբազդից։ Ամսոյս մարդասիրական գործով բազմասցի անեղկրայ թիւ աղօթաւորաց ձերոց, որք խնդրեն զրարեբաստութիւն թագաւորութեանդ և զսլահպանութիւն անգին կենաց օգոստափառ անձին ձերում։ Խաղաղութիւնն և շնորհք տեառն Աստուծոյ մերոյ եղիցին միշտ ընդ Ձեզ. ամեն։

Տուեալ Յաղաքեկան ամառն Ս. Յակոբայ, Յերուսաղէմ յ30 Մարտի 1867 ամի Կենարանին մերոյ։

կելու յիշեալ երկիրը։ Այս յանձնաժողովը բաղկացեալէ գայմագամ Շահին Պէյէն, զփիւռնացի Աղաբէգեան Սարգիս էֆէնտիէն (որ ազգային վարչութենէն ընտրուեցաւ) և Կարնոյ գաւառին կալուածագրութեան տեսչէն։ Այս առթիւ մեծարգոյ Սարգիս էֆէնտիին երկրորդ կարգի պաշտօնատարութեան երկրորդ (սանիէ) աստիճանը շնորհուեցաւ։

Շահին Պէյը և Սարգիս էֆէնտին 1863ին ալ ասոր նման գործով մի Օէյթուն յուղարկուեցան և արժանապէս կատարեցին իրենց պաշտօնը։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ, 24 ՄԱՅԻՍ

Նրէկ վսեմա. ըրա Լայնս կայսերական պալատը երթալով օգոստ. Սուլթանին մատոյց Անդրիոյ թագուհւոյն ինքնագիր նամակը. որով կը հրաւիրէ 'ի Լոնտոն թուրքաստանի վեհապետը՝ ծանուցանելով թէ Պուքինկէմի արքայական պալատը Նորին Վեհափառութեան բնակութեանը համար պատրաստ է։ Կը հաստատեն թէ այս պաշտօնական հրաւէրը մեծ սիրով ընդունուեր է։

—Յայտնի է որ անցեալները Օիա–Պէյը Ղպրըզի կառավարիչ և Վէմալ–Պէյը Կարնոյ կառավարչին օգնական (մուավին) կարգեցան։ Այս պաշտօնատարները՝ Նրիտասարդ թուրքաստան կոչուած քաղաքական կուսակցութեան պաշտպաններէն ըլլալով, մօտերս փախեցան Փարիզ դացին։ Բարձրագոյն Դուռը անոնց այս փախուստը՝ այսինքն առանց հրամանի օտար երկիր երթալնին պատժելու համար, անոնց պաշտօնական աստիճանները ետ առաւ։

—Կայսերական հրովարտակաւ Վիլայէթ այսինքն մեծ նահանգ և ընդարձակ վարչութիւն եղան հետեւեալ գաւառները՝ որ են Իզմիր, Պրուսա, Սէլանիկ և Մանասթիր, Յոնիա, Լանեա և Դրիքալա, Դրապիզոն, Բիւրսիստան և Խարբերդ։ Սվազ և Թոխատ. և վերջապէս օսմանեան Ընշխսեղագոսը։

—Դարձեալ կայսերական հրովարտակաւ, կառավարութեան ամեն պաշտօնատարաց և գործակալաց ամսականները հարուրին 16 1/2 նուազեցան։

—Ամսոյս 22ին՝ Եգիպտոսի բարձր. փոխարքային լծակիցը հասաւ 'ի մայրաքաղաքս։

—Ամենապ. Ս. Պատրիարք Հայրը ամսոյս 10ին Պէյոլիւք–տէրէ Լուսաց դեսպան վսե. Իշնաթիէֆ զօրապետին այցելութեան գնաց՝ անոր դեսպանական աստիճանին բարձրանալը շնորհաւորելու։

—Օէյթունի երեք Հայ գլխաւորները՝ որոնք գործունեայ պաշտպանութեան մի ակնկալութեամբ հռոմէական կրօնը ընդունելով՝ Կ. Պոլսոյ կաթոլիկ Հայոց պատրիարքարանը ապաստանուած էին, ամսոյս 11ին վերադարձան մեր ազգային պատրիարքարանը։

—Հասարակաց կրթութեան պաշտօնէին հրամանաւ երեք թուրքերէն լրագիր՝ Մի–իրիդէ, Վէրիա և Իւլարիպ կոչուած, նմանապէս երկու յունարէն լրագիր՝ Օմոնիա և Նէա Լէքսիլոֆոս կոչուած դադարեցան 'ի հրատարակութենէ։ Առաջիններուն դադարումը որքան ժամանակուան համար ըլլալը յայտնի չէ. իսկ վերջիններունը՝ երեք ամսուան համար է։

ՁԱՆԱԶԱՆ ԼՐԱԳՐՔ

Զմիւռնիա, 27 Մայիս։

Թէպէտև 'ի սկզբան զրուցուեցաւ թէ Իզմիրի վիլայէթին աթոռանիստ քաղաքը Այտընն պիտի ըլլայ. սակայն Կ. Պոլսոյն հասած վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ այս վիլայէթին ընդհանուր կառավարիչը Իզմիր պիտի նստի միշտ։

—Յայտնի է որ Կիլիքիոյ մէջ քանի մը յոյն եկեղեցի այրուեցան և անոնց ոսկեղենները զինուորաց ձեռքը անցնելով ծախու հանուեցան։ Այս կողոպուտներէն վեց զանգակ անցեալները Իզմիր բերուեցաւ հրեայի մը ձեռք. որ կուզէր բարձր գինով վաճառել զանոնք։ Հրեային այս պահանջումը տխուր աղդեցութիւն մի ըրաւ քրիստոնեից վերայ և զրդռութիւն պատճառեց Յունաց հասարակութեանը. որուն առաջքը առնելու համար՝ քաղաքիս հրեայ հասարակութենէն երեք հարուստ ու ազնուասիրտ անձինք յիշեալ զանգակները ծախու առին և Յունաց մետրոպոլիտին ընծայեցին յանուն Իզմիրի հրեայ ժողովրդեան։ Մարդասիրական այս ընթացքը շատ բարի հետեւութիւն ունեցաւ, և ըստ հրամանի Կ. Պոլսոյ Յունաց Պատրիարքին՝ Իզմիրի մետրոպոլիտը յատկապէս այցելութեան գնաց հրէից ռաբպիին Նորին Սրբազնութեան և իւր շնորհակալութիւնը յայտնելով այս վեհանձնական գործոյն համար։

—Փարիզէն Յունիսի 7ին ըստ նոր տումարի՝ գրուած հեռագիր մի կը ծանուցանէ թէ Ռուսաց օգոստափառ Աղէքսանդր կայսրը յիշեալ մայրաքաղաքը արդէն հասած ըլլալով՝ արտաքոյ կարգի մեծ յարգանաց ընդունուեր է։ Ի պատիւ Նորին կայսերական Վեհափառութեան՝ Պուլոյնի անտառին մէջ զօրահանդէս մը եղեր է. և այնինչ Նարոլէոն ու Աղէքսանդր կայսերք փառաւոր կառքով մի այս հանդէսը տեսնելու կերթային, բոլոր նիստի մի ատրճանակ պարպեր է անոնց վերայ, բայց ամենևին վնաս մի չ եղեր Նոցին Վեհափառութեանը։

—Բեռերզպուրկէն կը գրեն թէ մասնաւոր անյիշաչարութիւն շնորհուեր է բոլոնիացւոց։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Իմաց կը ստանանք թէ Իօնիա անուն պանդոկը փոխադրուած է Ֆասուլա բաղին անկիւնը (բէօշէն) բիւ 2 կրկնայարկ գեղեցիկ ու կազով լուսաւորուած տունը. ուր տեսակ տեսակ պատուական կերակուրներ կը գտնուին և ամեն գինով կը տրուին։

Այս պանդոկին տէրը քիր Եորեի Նիքոլաու կը խոստանայ զոհ ընել ըստ ամենայն մասին այն պարտականները՝ որ պիտի հանին իւր պանդոկը յանախելու։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԻԶՄԻՐԷՆ ԴԱՍԱՊԱ ԵՐԹԱԼՈՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՑ

ԵՐԹԵԻԵԿՈՒԹԻՒՆ ԱՄԱՌԱՆ

ՍԿՍԵԱԼ ՑՈՒՆԻՍ 5ԷՆ Ն. Թ. 1867

ՊՈՒՌՆՈՎԱՑԻ ՃԻՒՂ ՀԱՍԱՐԱԿ ՕՐԵՐԸ

Իզմիրէն պիտի մեկնի Պուռնովա երթալու

ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ *ըստ Եւրոպացւոց՝ ժամը* 5,45 բոպէին, 6,45ին, 7,45ին, 8,40ին և 12ին.

ԵՐԵԿՈՅԻՆ՝ 4ին, 5ին, 6ին. 7ին.

Ամեն շաբաթ երեկոյին արտաքոյ կարգի շոգեկառք պիտի մեկնի Իզմիրէն ժամը 7ին եւ Պուռնովայէն 8,15 բոպէին Կ. Ե.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ *ժամը* 6,45ին, 8 1/2, 10,15ին, 12.

ԵՐԵԿՈՅԻՆ 3 1/2ին, 4 1/2ին, 5 1/2ին, 7,10ին.

Իզմիրէն մեկնած շոգեկառքը պիտի վերադառնայ միշտ՝ քաղաքս մեկնելէն կէս ժամ ետքը, բաց 'ի հաւասարակ օրերը կէսօրին մեկնած շոգեկառքէն, որ պիտի վերադառնայ ժամը 2ին ֆէսօրէն ետեւ։

Երեքշաբթի և Վերադառնալու փոխանակներ

Պիտի տրուին ամեն օր. Իզմիրէն ամեն շոգեկառքով։ Պուռնովայէն հաւասարակ օրերը կէսօրէն ետեւ եւ կիրակի օրերը՝ բոլոր օրը։

ՏՈՄՍԱԿԱՑ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ

Առաջին կարգ՝ 8 ղր. 2րդ կարգ՝ 6 ղր. 3րդ կարգ՝ 3։

ԴԱՍԱՊԱՑԻ ԳԻԾ

Իզմիրէն պիտի մեկնի Մէնիմէն, Մանիսա, Դասապա եւայլն, երթալու համար։

Հասա. օրերը առաւօտուն 6 1/2ին երեկոյին 4,15ին։
Կիրակի օրերը » 7 1/2ին » 4,15ին։

Նշեալ փարոանէ վար գլուխը իրի պիտի փոխադրուին. իսկ ՅԷՆ մինչև 12 փարոան գլուխը կէս գին պիտի վճարեն։

ԵՐԹԱԼՈՒ ԵՒ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼՈՒ ՏՈՄՍԱԿՆԵՐ ԿԸՏՐՈՒԻՆ

1. ԱՄԵՆ ՕՐ'ի մէջ Իզմիրի եւ Քօրտէլիոյի, ամեն կարգի։ Իսկ Իզմիրէն, Մէնիմէնէն, Մանիսայէն եւ Դասապայէն առաջին եւ երկրորդ կարգի տոմսակներ՝ ամեն կայարանաց համար։ Շաբաթ եւ կիրակի օրերը՝ 10 մղոն եւ աւելի հեռաւորութիւն ունեցող կայարանների համար տրուած տոմսակները՝ մինչեւ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅԻՆ կընդունուին վերադառնալու համար։

2. ԱՄԵՆ ՇԱԲԱԹ ՕՐ ԿԷՍՕՐԷՆ ԵՏԵՒ, ինչպէս նաեւ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ, երրորդ կարգի տոմսակներ եւս կը տրուին ամեն կայարաններէն ուրիշ որ եւ է կայարանի մը համար, միեւնոյն նախընթաց պայմաններով. բայց միայն մինչեւ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ ընդունելի են վերադառնալու համար։

3. Զբօսանաց ընկերութիւններ, 'ի մէջ Իզմիրի, Մէնիմէնի, Մանիսայի եւ Դասապայի, որոնք 20 հոգիէն պակաս չեն առաջին կարգի համար եւ 30 հոգիէն պակաս չեն երկրորդ կարգի համար, կրնան երթալու եւ վերադառնալու տոմսակներ ստանալ ՊԱՐԶ ՏՈՄՍԱԿԱՑ ԳԻՆԵՐՈՎ. բայց պէտք է որ 2 օր յառաջ ծանուցանեն Վարչութեան գրատուներուն։

4. Դպրատանց աշակերտներուն եւ վարժապետաց երբոր բազմութեամբ են, ամեն գիներով տոմսակներ կը տրուին ամեն կայարանաց համար։

☞ Ամեն ամսոյ առջի օրեն սկսեալ առաջին կարգի բաժանորդագրութեան (ապօնիմանն) տոմսակներ կը տրուին 'ի մէջ Իզմիրի եւ Պուռնովայի, ինչպէս նաեւ 'ի մէջ Իզմիրի եւ Քօրտէլիոյի։

ԿԱՑԱՐԱՆԱՑ ԺԱՄԱՑՈՑՑԵՐՔ ԿԱՐԳԱԴՐԻՒԼ ԵՆ ԻԶՄԻՐԻ ԺԱՄՈՒՑ ՀԱՄԵՄԱՏ

Իզմիր, 1 Յունիս Ն. Թ. 1867։ ՀՐԱՄԱՆԱԼԻ։
Վարչութեան գրասենեակ։

ՀԻՒԱՆԴԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

ԴԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈԼԼՕՅԻԻ ԶԳԱՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

Մարդոյս կրքային դրութեան (ոգեկիր) շատ յաճախ ըլլալը սոսկալի ախտ մըն է և ջիղերուն ամենափոքրիկ շարժումը կամ գըրկընդունութիւնը վնասալի է յոյժ. վասն զի մեր գտնելու է անոր դեղը։ — Միակ դեղը այս է. քիչ խմէ գինի, գարեջուր, և ոգեէց ըմպելիք. և աւելի աղէկ կըլլայ որ բոլորովին հեռանաս անոնցմէ, և ամենևին չխմես. նմանապէս խահվէ մի խմեր, և անոր տեղ թեթև թէյով (չայ) գոհ եղիր։ Կարելի եղածին չափ մաքուր օդ ծծէ, ամեն գիշեր իմ դեղահատերս երեք կամ չորս հատ ընէ, շատ մի կեր և համեմանքէ (սոլյա) հեռի կեցիր։ Եթէ այս օգտակար կանոնները ճշդութեամբ 'ի գործ դնելու ըլլաս, միտդ շուտով պիտի հանգստանայ, մարմնդ առողջ պիտի ըլլայ և պիտի մոռնաս թէ ջղաց շարժուն ունեցար։

ԱՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՔ ԵՐԻԿԱՄԱՆՑ

Այս գործարանաց վերաբերեալ ամեն հիւանդութեանց մէջ, թէ կղկղանքը չափէն աւելի ջրալից կըլլան կամ բաւական չեն ըլլար, թէ քարը կամ աւազը երիկամանց կը հատնին կամ թէ անոնց մէջ ցաւեր կը գոյանան մէջքին հոմապատասխանած մասը։ Այս ամեն հիւանդութեանց ժամանակը պէտք է Հոլլօուէի դեղահատերը առնուլ տպեալ հրահանգաց համեմատ և անոր ապէքանիովը շփուիլ երիկամանց վարի կողմը անկողին մտնելու ժամանակը։ Այս դարմանը անմիջական օգնութիւն մի պիտի մատուցանէ, այնինչ ուրիշ դեղերը զուր տեղը գործածուած պիտի ըլլան։

ՍՏԱՄՈՔԻՍ ԱՒԻՈՒԻԼԸ

Ո՛ր եւ է դեղ մի չկրնար ստամոքսի զօրութիւնը նորոգել և աղէկցնել զայն շուտով՝ ինչպէս այս դեղահատերը։ որոնք անբարեխառնութենէ կամ վատթար կերակուրէ պատճառուած բոլոր թերութիւնը կը վանեն և կը հանեն 'ի լեարդ (ֆար 1էյեր), որուն գործողութիւնը կը կարգադրեն. ջիղերու սաստիկ ձգտման (սբասմ) դեպքերու մէջ արանչելի ներգործութիւն մի ունի և լեարդի եւ ստամոքսի ամեն անկարգութիւնները միշտ կը բժշկէ։

ԲՈՐԲՈՔՈՒՄՆ ԹՈՔԱՌԱՆՑԻՑ (դրոնչիէ) ՀԱԶ ԵՒ ՀԱՐԲՈՒՂԽ

Շնչաւորութեան դերարերեալ գործարանաց հիւանդութիւնը ամեն ախտէն աւելի յաճախ կը պատահի և երբեմն աւելի վտանգաւոր է։ Ասոնց գործողութեանց անկարգ ընթացքին առաջին նշանները կրնան միշտ կարգադրուիլ Հոլլօուէի հաչակաւոր դեղահատից միջոցաւ։ Ասոնք շուտով կը դարմանեն արեան ոչ եւ է առժամանակեայ անշարժութիւնը, կը թեթեւցնեն խցուած շնչերակները, կը բարեխառնեն շնչաւորութեան սաստիկ արագութիւնը և կարողութիւն կուտան շնչափողին ու թոքերուն դիւրութեամբ ու կանոնաւորապէս գործելու։ Այս դեղահատերը՝ իրենց մաքրողական զօրութեամբը կը սրբեն արիւնը ամեն աղտոտութիւններէ, և այս եղանակաւ կը զօրացնեն զգրութիւնը (ոգեկիր) ընդդեմ ծիւրական ախտի, ընչարգելութեան, և ուրիշ թոքային տկարութեանց։

ՏԿԱՐԱՑՆԵԱԼ ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԲԱՂԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ

Տկարութեան, թուլութեան և ջղացաւութեան դեպքերու մէջ, որոնք որ եւ է բնական կամ դերբնական չափազանցութենէ յառաջ եկած են, այս դեղահատից այլայլիչ և նորոգիչ ներգործութիւնը մեծապէս օգտակար է. քանզի մարսողութիւնը կը վերահաստատէ, մարմնոյն ամեն հիւթոց թափումը կը կանգնաւորէ, ջղային դրութիւնը կը զօրացնէ, հիւանդին միտքը կը յարդարէ և ներգործութիւնը ձեռք կը բերէ։

Հոլլօուէի դեղահատերը ամենեն օգտակար դեղերն են հետեւեալ հիւանդութեանց համար։

Շնչարգելութիւն,	Յօդացաւութիւն,	Թոքացաւութիւն,
Մախծային ախտ,	Տեսատեսութիւն,	Ցաւք սրտի,
Խիթ (սանդ),	Զրդողութիւն,	Մելancոլիութիւն,
Հարբուղխ,	Անմարսողութիւնք,	Թորբոքումն,
Ծիւրական ախտ,	Դալուկն,	Ախտք ընդերաց,
Թանչ (դիսենդրէ),	Բարախիւն սրտի,	Անկանոնութիւնք կանանց,
Խղալ պարանոցի,	Քար կամ խիճ միզանցի,	Մորթային հիւանդութիւնք,
Վերնոտութիւն,	Գլխացաւութիւն,	Թիւնք,
Լերդի հիւանդութիւնք	Ափրոդիտեան ախտք,	Խցողութիւնք։
Փողացաւ,		

Այս դեղահատերը, որ կը շինուին Հոլլօուէ բժշկին անձնական վերատեսչութեամբը, կը վաճառին իւր գործարանը 'ի Լոնտոն, Սթրէնտ կոչուած թաղը թիւ 244, 'ի դին 1 և 1 1/2 շիլինի, 2 3/4 և 4 1/2 շիլինի տուփը, ըստ մեծութեան տփոց։

Խմբագիր—տէր լրագրոյս,
Ղուկաս Գ. Պալրաղարեան.

Ի ՅԳՍԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՒՍՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ.